

REZUMAT

ICCS 2022 este un studiu internațional, comparativ, care evaluează competențele civice și pentru cetățenie ale elevilor de clasa a VIII-a. În 2022 România a participat pentru prima dată la acest studiu, alături de alte 23 de țări/sisteme de educație.

Studiul a arătat că elevii români de clasa a VIII-a sunt familiarizați cu noțiunile și principiile civice, dar întâmpină dificultăți în înțelegerea și aplicarea acestora.

Aceștia au cel mai ridicat nivel de nemulțumire față de autoritățile publice, cu excepția celor de forță și control, precum și față de liderii politici. Cei mai mulți elevi consideră că membrii parlamentului uită de nevoile celor care i-au votat și că nu reprezintă bine interesele tinerilor.

În ciuda încrederii scăzute în autoritățile publice, elevii sunt optimiști privind viitoarea lor participare la vot. Într-o măsură mai mică, dar importantă, aceștia anticipează că vor participa la o grevă școlară sau un protest pașnic. Un procent important de elevi declară că se vor implica în acțiuni de voluntariat în comunitate. Astfel, la nivel declarativ, tendința elevilor români este să se bazeze mai degrabă pe ei înșiși și pe comunitate, decât pe stat și reprezentanții cetățenilor.

Elevii mai bine pregătiți civic sunt mai critici la adresa instituțiilor statului, dar au o abilitate mai bună de a identifica amenințările la adresa democrației și sunt mai optimiști privind participarea lor la viitoarele alegeri electorale.

Pe viitor e important să sprijinim îmbunătățirea cunoștințelor și abilităților civice în rândul elevilor. De asemenea, e necesar să acordăm mai multă atenție nemulțumirilor elevilor față de autoritățile publice și față de reprezentanții cetățenilor, precum și să le facilităm o mai bună înțelegere a rolului instituțiilor pentru funcționarea democrației.

Disciplina *Educație socială* este esențială pentru educația civică și pentru cetățenie a elevilor români; prin susținerea profesorilor care o predau și a colaborării școlilor cu autoritățile publice, putem contribui la consolidarea democrației în România.

2 din 10 elevi (clasa a VIII-a) înțeleg cu dificultate democrația și funcționarea statului

Peste jumătate dintre elevii români de clasa a VIII-a au *cunoștințe civice și o capacitate de a face raționamente civice* de nivel mediu și scăzut, conform studiului internațional pentru educația civică și cetățenie (ICCS 2022).

Elevii români au obținut **un scor mediu al cunoștințelor și gândirii civice de 470**, cu 38 puncte mai mic decât media țărilor participante la studiu (508). Media României este apropiată de a elevilor din Malta (490), Serbia (464), Bulgaria (456) și la o diferență importantă de Suedia (565), Polonia (554) și Estonia (545).

Pe o scală de la A (nivel avansat) la D (nivel minim), cei mai mulți elevi români se plasează la **nivelul B** (30.6% față de 31.1% media ICCS) și **C** (26.8% față de 23.8%, media ICCS) de competență; aceștia au demonstrat că pot utiliza principiile și concepte civice generale (nivel C), respectiv că înțeleg instituțiile publice (nivel B).

Numai 18.3% dintre elevii români obțin rezultate de **nivel A** și mai sus, aceștia sunt capabili să evalueze anumite politici/legi pe baza principiilor pe care se fundamentează. Această proporție este semnificativ mai mică decât media ICCS 2022 (30.6%), a Suediei (52.8%), Poloniei (47.6%) și Estoniei (43.4%).

18.8% dintre elevii români se află la **nivelul D**, un procent mai mare decât media țărilor participante la ICCS (11.8%) și mai mic doar decât al Serbiei (22.7%), Ciprului (21.9%), Bulgariei (19.4%) și Columbiei (23.6%). Alți 5.5% dintre elevii români se află **sub nivelul D** de competență civică.

Datorită cadrului său complex de analiză, ICCS 2022 permite analiza relației cunoștințelor și gândirii civice a elevilor români cu diferite caracteristici personale, ale familiei, ale prietenilor, ale comunității, ale școlii și clasei.

O analiză succesivă, de regresie liniară multiplă a acestor relații a arătat că în cazul României, cunoștințele și gândirea civică a elevilor au o relație puternică cu *aspirațiile educaționale ale acestora, mărimea școlii, statutul social, economic și cultural al elevilor, percepția acestora privind climatul clasei și genul*. Împreună, aceste variabile explică 30% din variația cunoștințelor și gândirii civice ale elevilor români.

Analiză de regresie - cunoștințe și gândire civică

	β	SE (β)	t (β)
(CONSTANTA)			
Aspirații educaționale	0.28	0.03	9.05
Mărimea școlii	0.20	0.05	3.78
Statutul social, economic și cultural al elevilor	0.18	0.05	3.50
Percepția elevilor privind climatul clasei	0.14	0.03	5.23
Gen	0.08	0.02	3.67

R^2 ajustat=.30 ; SE (R^2 ajustat)=.04

3 din 10 elevi sunt sceptici față de democrație

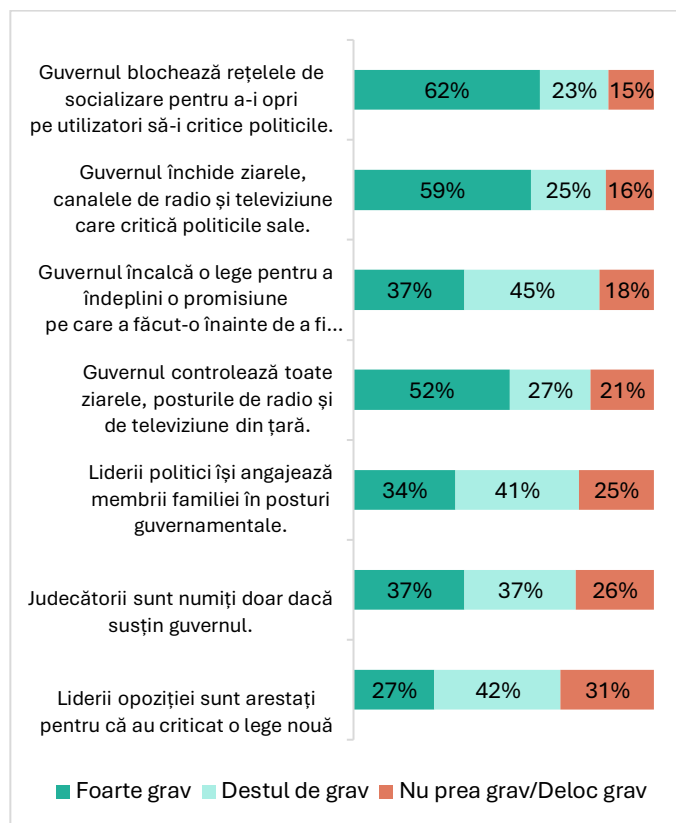
Aproximativ 3 din 10 elevii români nu sunt de acord cu afirmația că democrația s-ar putea să nu funcționeze perfect, dar este totuși cea mai bună formă de guvernare pentru România. Această proporție este asemănătoare cu a Poloniei, dar la o diferență semnificativă de țări precum Estonia (2 din 10) și Suedia (1 din 10).

Elevii români (69% sau mai mulți) identifică posibilele amenințări la adresa funcționării democrației într-o măsură mai mare decât colegii lor din Franța, Malta sau Lituania. Controlul și închiderea ziarelor, posturilor de radio/televiziune și a rețelelor sociale sunt considerate amenințări *foarte grave* pentru democrație de cel puțin jumătate dintre elevii români. La polul opus, într-un procent semnificativ mai mic, de 27%, elevii consideră că arestarea liderilor opoziției pentru criticarea unei legi noi reprezintă o amenințare la adresa democrației.

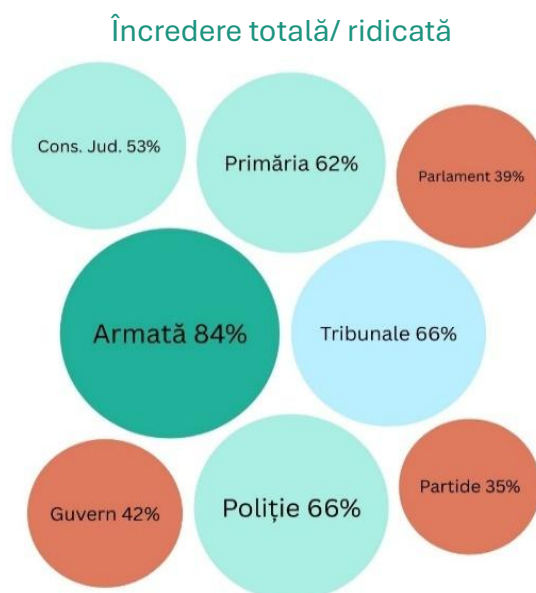
Elevii care au cunoștințe și abilități civice mai avansate e mai probabil să identifice corect amenințările la adresa democrației ($r=.40$, $s.e=.03$), acest lucru este adevărat și în cazul elevilor cu statut social, economic și cultural mai ridicat ($r=.24$, $s.e=.03$).

Cât de grav crezi că ar fi pentru democrație dacă s-ar întâmpla următoarele?

Elevii români sunt foarte nemulțumiți de Parlamentarii români

Instituția statului care se bucură de cea mai mare încredere în rândul elevilor (clasa a VIII-a) este armata, 84% dintre aceștia declarând un nivel de încredere totală/ ridicată. La polul opus se află guvernul (42%), parlamentul (39%) și partidele (35%), mai puțin de jumătate dintre elevi susțin că au încrederea totală/ridicată în acestea. Autoritățile publice locale, tribunalele și poliția sunt investite cu un nivel înalt de încredere de 6 din 10 elevi.

Această distribuție este asemănătoare cu media țărilor participante la studiu cu excepția încrederii în instituțiile centrale care în România este semnificativ mai mică decât media ICCS 2022.

Elevii care au cunoștințe și abilități civice mai avansate e mai probabil să aibă încredere mai scăzută în instituțiile statului ($r=-.12$, $s.e.=.03$). Pe de altă parte, elevii care susțin că fac parte din clase democratice ($r=.17$, $s.e.=.02$) și au participat la activități civice în școală ($r=.18$, $s.e.=.02$), e mai probabil să aibă încredere mai ridicată în instituțiile statului.

Cei mai mulți elevi români consideră că **membrii Parlamentului** nu țin cont suficient de dorințele oamenilor (75%) și uită de nevoile celor care i-au votat (81). Într-un procent apropiat, elevii cred că membrii Parlamentului nu tratează corect toți oamenii (72%) și nu reprezintă bine interesele tinerilor (69%). Numai 37% dintre elevi se așteaptă să contacteze pe viitor un senator/deputat pentru a-și exprima părerea despre o problemă importantă din societate.

În țările participante la ICCS, în medie, cel puțin jumătate dintre elevi se simt bine reprezentați de membrii Parlamentului; se remarcă Norvegia unde procentul e de 61%, dar și Polonia cu 25%, fiind singura țară cu un % mai mic decât al României.

România este țara cu cel mai mic procent de elevi care consideră că Parlamentarii îi tratează egal pe oameni, 27% față de 45%, media ICCS. De asemenea elevii români au cel mai ridicat nivel de nemulțumire față de sistemul politic (parlamentari, lideri politici), dintre țările participante la studiu (55 față de 50, media ICCS).

Elevii români vor să facă voluntariat și nu își doresc să devină membri ai unui partid politic

Peste trei sferturi dintre elevii români anticipează că vor vota la cel puțin un tip de alegeri electorale. Cei mai mulți dintre aceștia ar vota *cu siguranță* la alegerile locale (55%) urmate de cele naționale (47%), europene (40%), județene (38%). În medie, mai mulți elevi români preconizează că vor vota (scor: 52), comparativ cu media țărilor participante la studiu (49) și țări precum Bulgaria (47) sau Serbia (43).

8 din 10 elevi ar vota *cu siguranță/cel mai probabil* la alegerile naționale.

Elevii care au cunoștințe și abilități civice mai avansate, respectiv încredere mai ridicată în instituțiile publice e mai probabil să declare că vor vota la alegerile viitoare. Implicarea în comunitate a elevilor și interesul părinților pentru probleme sociale și politice sunt de asemenea într-o relație slabă, dar semnificativă statistic cu intențiile de participare electorală.

	<i>β</i>	<i>$SE(\beta)$</i>	<i>$t(\beta)$</i>
(CONSTANTA)			
Oportunități pentru educație civică	.10	.03	3.85
Implicarea în comunitate	.10	.02	4.20
Interesul părinților pentru probleme sociale și politice	.11	.03	3.67
Încrederea elevilor în instituțiile publice	.16	.04	4.31
Cunoștințele și gândirea civică	.31	.03	11.05

R^2 ajustat=.18 ; $SE(R^2$ ajustat)=.02

7 din 10 elevi ar aduna *cu siguranță/ cel mai probabil* semnături pentru o petiție.

Cel puțin jumătate dintre elevi ar lua parte la proteste legale și alte forme convenționale de participare civică. În ordine crescătoare, aceștia ar opta pentru organizarea unei campanii online care să susțină o problemă politică sau socială (50%), ar participa la o grevă școlară (54%), ar participa la un marș sau o demonstrație pașnică (55%), ar contribui la o discuție online despre o problemă socială sau politică (57%), ar aduna semnături pentru o petiție (66%), și-ar exprima propriile păreri în fața celorlalți în legătură cu probleme politice sau sociale (74%).

Elevii care discută mai des cu familia și prietenii despre probleme sociale/politice și ce se întâmplă

În alte țări e puțin mai probabil să susțină că pe viitor vor lua parte la forme convenționale de participare civică. Intențiile de participare civică au o relație pozitivă, semnificativă și cu încrederea elevilor în instituțiile publice și implicarea în comunitatea.

	<i>B</i>	<i>SE (B)</i>	<i>t (B)</i>
(CONSTANTA)			
Oportunități pentru educație civică	.11	.03	3.98
Implicarea în comunitate	.13	.03	4.55
Interesul părinților pentru probleme sociale și politice	.09	.03	3.09
Încrederea elevilor în instituțiile publice	.14	.03	4.47
Discuții cu familia și prietenii despre probleme și ce se întâmplă în alte țări	.20	.04	5.42
Genul	.13	.04	3.16

R^2 ajustat=.18 ; $SE (R^2$ ajustat)=.02

Pe viitor 8 din 10 elevi nu ar ocupa o clădire publică în semn de protest.

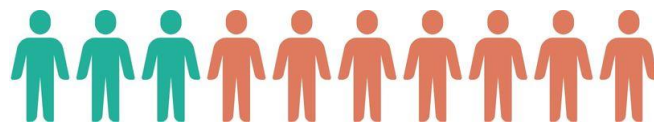
Cei mai mulți elevi români, ~75%, susțin că nu se vor implica în forme ilegale de protest (ocuparea unei clădiri publice, blocarea traficului, graffiti cu sloganuri). Nivelul de participare anticipat de elevii români (scor index 51) e la nivelul mediei țărilor ICCS (50), dar semnificativ mai mare decât în cazul Suediei (47) și mai mic decât al Bulgariei (54).

7 din 10 elevi s-ar implica cu siguranță/cel mai probabil în activități de voluntariat

Elevii români preferă implicarea în comunitate: 75% dintre aceștia doresc să se implice în activități de voluntariat pentru a ajuta alți oameni din comunitatea locală, 50% se așteaptă să se înscrie într-o organizație pentru o cauză, iar 32% într-un sindicat.

3 din 10 elevi s-ar înscrie cu siguranță/cel mai probabil într-un partid politic

Într-o măsură semnificativ mai mică, elevii români declară că se vor implica politic pe viitor: numai 3 din 10 elevi consideră că se vor înscrie într-un partid, 4 din 10 că vor candida la alegerile locale, 5 din 10 că vor ajuta un candidat/partid în timpul campaniei electorale. Înscrierea într-un sindicat este de asemenea plauzibilă pentru numai 3 din 10 elevi.

RECOMANDĂRI

Pentru Ministerul Educației:

- ✓ Asigurarea premiselor pentru îmbunătățirea statutului disciplinei Educație Socială: cadre didactice specializate și titularizate pe această disciplină, inspector și consfătuiri dedicate, proiecte și resurse didactice dedicate, rețea de metodiști și formatori specializați;
- ✓ Colaborarea cu autoritățile publice centrale și locale în vederea cooptării acestora pentru informarea, consultarea și implicarea copiilor/ tinerilor în procesul de guvernare; primăriile, guvernul, parlamentul și alte instituții publice ar trebui să aibă obligația legală de a iniția programe pentru copii/tineri;

Pentru școli:

- ✓ Promovarea importanței educației civice și pentru cetățenie în rândul elevilor, profesorilor și familiilor;
- ✓ Aprecierea profesorilor care creează contexte pentru formarea și consolidarea cunoștințelor și gândirii civice;
- ✓ Susținerea profesorilor care organizează vizite de studiu și alte activități educative în colaborare cu primăria/consiliul județean și alte autorități locale;
- ✓ Recunoașterea și recompensarea elevilor/profesorilor implicați în acțiuni de voluntariat sau proiecte de serviciu în folosul comunității;
- ✓ Încurajarea unei culturi organizaționale democratice și incluzive la nivelul școlii.

ICCS (International Civic and Citizenship Education Study) este un studiu comparativ internațional inițiat de Asociația Internațională pentru Evaluarea Performanțelor Educaționale, cu scopul de a evalua competențele civice și pentru cetățenie ale elevilor de clasa a VIII-a.

La ICCS 2022 au participat 24 de țări și aproximativ 82.000 de elevi din aproximativ 3.400 de școli, alături de aproximativ 40.000 de profesori. În România testele au fost administrate în format tipărit pe un eșantion format din 158 școli. Au participat 2768 de elevi (dintre care 1357 de băieți și 1411 fete), 2242 profesori și directorii din școlile respective.

Testul a constatat în itemi care măsoară cunoștințele civice ale studenților și capacitatea de analiză în domeniul educației civice și pentru cetățenie. În România, testul a fost administrat pe hârtie, incluzând 11 clustere de itemi. În plus, elevii au răspuns la chestionarul european și un chestionar cu întrebări privind backgroundul acestora, contextul școlar, percepțiile și concepțiile acestora. De asemenea, în fiecare școală selectată în eșantion, directorul și un număr de profesori selectați aleatoriu au răspuns la întrebări privind caracteristicile școlii și comunității.

Țara noastră a participat pentru prima dată la acest studiu, sub coordonarea echipei **Laboratorului de Testare Educațională din cadrul Facultății de Psihologie și Științele Educației, Universitatea din București**. Participarea României la studiu a fost finanțată de Ministerul Educației, European Education and Culture Executive Agency și Romanian American Foundation.

Raport ICCS 2022 România: https://lst.fpse.unibuc.ro/posts/2024-12-02-raporticc22/ICCS_2024.pdf

Raport Internațional: <https://www.iea.nl/publications/iccs-2022-international-report>

Cadrul de evaluare ICCS: <https://www.iea.nl/publications/assessment-framework/iea-international-civic-and-citizenship-education-study-2022>

Date ICCS 2022: <https://www.iea.nl/data-tools/repository/iccs>

Coordonatori:

Prof. univ. dr. Cătălina Ulrich Hygum (coordonator național)
 Prof. univ. dr. Lucian Ciolan
 Prof. univ. dr. Dragoș Iliescu
 Prof. univ. dr. Romiță Iucu
 Prof. univ. dr. Anca Nedelcu
 Conf. univ. dr. George Gunnesch-Luca
 Dr. Octavia Borș-Georgescu, bursier postdoctoral
 Romanian American Foundation

Autori:

Conf. univ. dr. Antoaneta-Firuța Tacea
 Lect. univ. dr. Andreea Butucescu
 Lect. univ. dr. Simona Iftimescu
 Lect. univ. dr. Elena Marin
 Lect. univ. dr. Mihaela Stîngu
 Lector univ. dr. Șerban Zanfirescu
 Asist. univ. dr. Miruna Luana Miulescu
 Drd. Daniela Avârvare
 Drd. Alexandru Carțiș
 Drd. Veronica Dungă
 Drd. Laurențiu Lambrinoc
 Drd. Simona Cotorobai
 Drd. Smaranda Vlad
 Drd. Laura Ierulescu
 Alina Perțea

